

Predlog rezolucije o načinu valorizacije elektro-energetskog potencijala Crne Gore (u daljem tekstu: Predlog rezolucije), koji je Skupštini Crne Gore podnijela grupa poslanika, a koji je Skupština Crne Gore dostavila Vladi Crne Gore na dalji postupak, Ministarstvo ekonomije je razmotrilo, i u vezi s tim daje sljedeće

## MIŠLJENJE

Dio uvodnog teksta Predloga rezolucije, u kojem se navodi značaj valorizacije elektroenergetskog potencijala Crne Gore i izgradnje novih velikih elektrana uz uvažavanje savremenih tehničkih, ekonomskih i ekoloških standarda, kao i značaj energetske efikasnosti u svim segmentima: proizvodnji, prenosu, distribuciji i potrošnji energije, već je sadržan u dokumentima kojima se uređuje razvoj energetskog sektora Crne Gore.

Takođe, već je utvrđeno da bi se valorizacijom energetske potencijala na održiv način najefikasnije ostvarili direktni i indirektni pozitivni socio-ekonomski efekti. U skladu sa tim su utvrđeni ciljevi i strateška opredjeljenja u svim našim planovima energetskog razvoja, i to: Energetskoj politici Crne Gore do 2030. godine (2011), Strategiji razvoja energetike Crne Gore do 2030. godine (2014) i Akcionom planu 2016-2020 za implementaciju Strategije (2016). U svim ovim stratezijskim dokumentima prepoznat je značaj i prioritet korišćenja obnovljivih izvora energije i povećanja energetske efikasnosti, kao i valorizacije raspoloživih rezervi uglja kroz izgradnju novog objekta za proizvodnju električne energije i rekonstrukciju postojećeg, uz primjenu savremenih standarda i propisa iz oblasti zaštite životne sredine. U skladu sa navedenim planskim dokumentima, u prethodnom periodu izgrađen je veći broj elektrana koje koriste obnovljive izvore energije (male hidroelektrane i vjetroelektrane na Krnovu), a u toku je realizacija značajnog broja projekata izgradnje malih hidroelektrana, solarnih elektrana i vjetroelektrane na Možuri. Pored toga, pokrenute su inicijative za izgradnju hidroelektrana na Morači i Komarnici i u toku je saradnja sa investitorima zainteresovanim za realizaciju ovih projekata. U cilju stvaranja uslova za bolju valorizaciju elektroenergetskog potencijala Crne Gore i povezivanja sa tržištem električne energije Evropske unije, uspješno se realizuje projekat izgradnje podmorskog kabla između Crne Gore i Italije i sa njim povezane infrastrukture u Crnoj Gori. Takođe, u prethodnom periodu uloženi su veliki naponi da se stvore uslovi za izgradnju drugog bloka TE Pljevlja, a aktivnosti na tom planu će biti nastavljene i u narednom periodu. Predlog rezolucije obuhvata 6 tačaka, od kojih prve tri tačke ne zahtijevaju posebne komentare Ministarstva ekonomije.

**Tačka 1:** Ministarstvo ekonomije smatra da je „elektro-energetski potencijal najznačajniji privredni resurs kojeg treba razvijati na dugoročno održiv način“. Jedan od tri glavna prioriteta Energetske politike Crne Gore je: „Obezbjedenje održivog razvoja energetike koji se temelji na ubrzanom ali racionalnom korišćenju vlastitih energetske resursa uz uvažavanje principa zaštite životne sredine, povećanje energetske efikasnosti i veće korišćenje obnovljivih izvora energije, kao i potreba za socio-ekonomskim razvojem Crne Gore;“. Takođe, u Strategiji razvoja energetike Crne Gore do 2030. godine elektroenergetski sektor je prepoznat kao „jedan od najvažnijih segmenata energetskog sektora u svakoj zemlji, pa tako i u Crnoj Gori“.

**Tačka 2:** Ministarstvo ekonomije je stava da energetski objekti predstavljaju nacionalno dobro od najvećeg značaja i u skladu sa tim radi na stvaranju uslova za revitalizaciju i modernizaciju postojećih, kao i izgradnju novih energetske objekata.

**Tačka 3:** Navodi iz Predloga rezolucije da su „proizvodni, prenosni i distributivni energetski objekti jedni od najznačajnijih faktora nacionalne bezbjednosti“ takođe su sadržani u našim stratezijskim dokumentima i smatramo da su ovi objekti među najznačajnijim preduslovima za ekonomski razvoj države.

**Tačka 4:** U vezi sa mišljenjem da „elektroenergetski potencijal treba da bude u dominantnom vlasništvu države“, Ministarstvo ekonomije ističe da ovaj potencijal jeste u dominantnom vlasništvu države, jer najveći broj objekata za proizvodnju električne energije koristi potencijal vodotoka, koji su u državnom vlasništvu.

**Tačka 5:** Kao što je već navedeno, pokrenute su inicijative za izgradnju hidroelektrana na Morači i Komarnici i u toku je saradnja sa investitorima zainteresovanim za realizaciju ovih projekata. Potpisan je

Ugovor o izradi Idejnog projekta za izgradnju HE Komarnica sa Studijom izvodljivosti i izradi Studije za procjenu uticaja na životnu sredinu između Elektroprivrede Crne Gore i renomiranih projekatana kompanije Energoprojekt Hidroinženjering i Institut za Vodoprivredu Jaroslav Černi iz Beograda. Projekat HE Komarnica realizuje se shodno Ugovoru o dugoročnoj poslovno-tehničkoj saradnji Elektroprivrede Crne Gore (EPCG i Elektroprivrede Srbije (EPS) u skladu sa kojim se finansijska sredstva obezbjeđuju u odnosu EPCG – 51% i EPS – 49%. Takođe, u prethodnom periodu uloženi su veliki naponi da se stvore uslovi za izgradnju drugog bloka TE Pljevlja, a aktivnosti na tom planu će biti nastavljene i u narednom periodu.

**Tačka 6:** Pravci i prioriteti razvoja energetskog sektora Crne Gore definisani su Energetskom politikom Crne Gore do 2030. godine, koju je Vlada donijela 2011. godine i Strategijom razvoja energetike Crne Gore do 2030. godine, donijetom 2014. godine. Pri izradi ovih dokumenata uzeti su u obzir svi važni aspekti iskorišćenja raspoloživog elektroenergetskog potencijala Crne Gore i planirana njegova valorizacija u skladu sa principima održivog razvoja. Takođe, Vlada je početkom 2016. godine donijela Akcioni plan za sprovođenje Strategije razvoja energetike Crne Gore do 2030. godine, za period 2016 - 2020. godina. Svi ovi stratejski dokumenti pripremljeni su uz pomoć konsultantskih timova iz Evropske unije i isti su donijeti u skladu sa odredbama Zakona o energetici („Službeni list CG“, br. 5/16 i 51/17). U toku njihove pripreme izvršene su sve neophodne analize, a referentni scenario za izgradnju novih i rehabilitaciju postojećih elektrana predložen je uzimajući u obzir postojeća ograničenja, kao i prednosti i nedostatke svih razmatranih scenarija. Ključni dio predloženog scenarija sadrži projekte izgradnje hidroelektrana na Morači i Komarnici i drugog bloka TE Pljevlja. Izvršene analize nijesu pokazale da prioritet treba dati izgradnji HE Kruševo. Planirano je da se krajem 2019. godine donese novi Akcioni plan za sprovođenje Strategije razvoja energetike Crne Gore do 2030. godine, za period 2021 - 2025. godina.

Kada je riječ o uređivanju odnosa sa susjedima u vezi sa valorizacijom zajedničkih vodotoka i stajaćih voda, Vlada je formirala Radnu grupu koja je već inicirala razgovore sa susjedima u cilju sporazumnog rješavanja ovih pitanja. U tom smislu, u narednom periodu će se nastaviti sa komunikacijom, kako bi se pronašlo optimalno rješenje za valorizaciju zajedničkih voda.

Strategijskim razvojnim dokumentima Crne Gore nije planirana realizacija projekta izgradnje HE Buk Bijela, zbog važenja Deklaracije o zaštiti rijeke Tare, koju je Skupština Republike Crne Gore donijela u decembru 2004. godine.

U vezi sa TE Pljevlja I, Ministarstvo ekonomije ističe da je kao rezultat rekonstrukcije turbinskog i kotlovskog postrojenja u toku 2009. godine i radova izvedenih tokom redovnih godišnjih remonata u periodu 2012-2016. godina, instalisana snaga TE Pljevlja I povećana sa 210 MW na 225 MW. Projekat ekološke rekonstrukcije postojećeg bloka TE Pljevlja predviđa potpunu ekološku sanaciju postojećeg bloka i obuhvata izgradnju sistema za odsumporavanje, denitrifikaciju, unapređenje rada elektrofilterskog postrojenja, izgradnju sistema za tretman otpadnih voda i rekonstrukciju unutrašnjeg sistema transporta pepela i šljake tj. implementaciju mjera koje je potrebno realizovati kako bi se zadovoljili propisi evropskog i nacionalnog zakonodavstva. Strateška važnost projekta ogleda se u činjenici da bi bez njegove realizacije postojeći blok TE Pljevlja mogao da radi samo 20.000 radnih sati u periodu od 1.01.2018.-31.12.2023., shodno Odluci 2016/19/ENC Ministarskog savjeta Energetske zajednice. Planirano je da idejni projekat bude izrađen i revidovan u 2018. godini, uz dobijanje saglasnosti na elaborat o procjeni uticaja na životnu sredinu. Objavljivanje tendera za izradu glavnog projekta sa izvođenjem radova je planirano za IV kvartal 2018. godine, dok izrada projekta i izvođenje radova treba da bude realizovano u periodu 2019-2021. Projekat ekološke rekonstrukcije će biti realizovan u skladu sa Odlukom 2017/1442 Evropske Unije, koja sadrži najnovije najbolje raspoložive tehnike i granične vrijednosti emisija i ekoloških parametara.

Preliminarna procijenjena vrijednost investicije je cca. 40 miliona €. Pored toga, planirano je da se kroz saradnju Elektroprivrede Crne Gore AD Nikšić, lokalne zajednice i Vlade Crne Gore realizuje projekat toplifikacije grada Pljevalja, koji će doprinijeti smanjenju količine emisija iz individualnih ložišta u samom

gradu i poboljšanju ekološke situacije u Pljevljima. TE Pljevlja je predviđena kao toplotni izvor za grijanje grada Pljevalja.

Vezano za otkup 41,7% akcija italijanske kompanije A2A u Elektroprivredi Crne Gore, isti će biti realizovan primjenom jedne od dvije moguće opcije tj. otkupom svih akcija odmah uz ostvarivanje određenog popusta ili na alternativni način, kako je i predviđeno tzv. put opcijom na 7 jednakih godišnjih rata.

Što se tiče otkupa akcija u Rudniku uglja AD Pljevlja, Odbor direktora Elektroprivrede Crne Gore je na sjednici održanoj 23. februara 2018. godine predložio Skupštini akcionara EPCG da usvoji odluku o pokretanju postupka dobrovoljne javne ponude za preuzimanje AD Rudnik uglja Pljevlja. Odbor direktora je donio predlog pomenute odluke i zakazao vanrednu skupštinu akcionara za 28. mart 2018. godine. Ovom odlukom je predloženo da Skupština EPCG pokrene postupak dobrovoljne javne ponude za preuzimanje 5.064.443 akcija sa pravom glasa AD Rudnik uglja (100 % ukupnog broja dionica). Cijena akcija po kojoj se predlaže da se sprovede postupak preuzimanja iznosi 6,4 eura i utvrđena je u skladu sa Zakonom o preuzimanju akcionarskih društava i na osnovu Elaborata o procjeni fer i investicione vrijednosti akcija Rudnika uglja, koju je uradio ovlašćeni revizor Deloitte.

Takođe je potrebno napomenuti da Elektroprivreda Crne Gore realizuje II fazu projekta rekonstrukcije i modernizacije HE Piva. Ovaj projekat se realizuje iz sredstava obezbijeđenih iz postojećeg Ugovora o kreditu, potpisanog sa njemačkom razvojnom KfW bankom. Tokom narednog mjeseca će biti potpisan Ugovor o rekonstrukciji i modernizaciji hidromašinske i elektro opreme svih agregata, kao i postrojenja sopstvene potrošnje i sistema upravljanja elektrane. U 2017. godini uspješno je realizovan i kapitalni remont agregata A1, dok su predviđeni i kapitalni remont preostala 2 agregata.

Takođe, sa istim ciljevima produženja radnog vijeka elektrane (radni vijek nove opreme je 35-40 godina), obezbjeđenja visoke pogonske spremnosti elektrane, automatizacije upravljanja agregatima, postrojenjima i elektranom u cjelini, osposobljavanja elektrane za moguće daljinsko vođenje iz nadređenog centra upravljanja, kao i optimizacije proizvodnje i korišćenja akumulacije, Elektroprivreda Crne Gore je otpočela i realizaciju projekta II faze rekonstrukcije i modernizacije HE Perućica. Od KfW banke je dobijena indikativna ponuda, samo potpisivanje Ugovora procijenjene vrijednosti od oko 29 miliona € je planirano za IV kvartal tekuće godine. Završetkom II faze rekonstrukcije i modernizacije HE Perućica će se omogućiti ostvarivanje punih benefita od planiranih projekata ugradnje osmog agregata snage 58,5 MW i prevođenja dijela voda rijeke Zete u akumulaciju Krupac i spajanje akumulacija Krupac i Slano.

**Zaključak:** Ocjenjuje se da je Predlog rezolucije u sadašnjoj situaciji nepotreban, jer je navedena problematika već veoma dobro prepoznata od strane Ministarstva ekonomije i Vlade Crne Gore. Pitanja koja su navedena u Predlogu rezolucije su detaljno analizirana prilikom izrade Strategije razvoja energetike Crne Gore do 2030. godine i Akcionog plana 2016-2020 za implementaciju Strategije. Usvajanje Predloga rezolucije bi bilo štetno za dalju implementaciju postojeće Strategije, jer bi, zbog promjene prioriteta razvoja, usporilo tekuće aktivnosti na započetim projektima. Prema postojećoj praksi u svijetu, ciljeve i strateške pravce energetskog razvoja za određeni vremenski period utvrđuju donosioci političkih odluka u državi, dok izbor infrastrukturnih objekata, čijom izgradnjom će se postići ti ciljevi, zavisi od mišljenja i nalaza stručnih institucija, energetske industrije, otvorenog tržišta i, na kraju, od trenutno raspoloživog kapitala, a ne od rezolucija.

**Polazeći od navedenog, Ministarstvo ekonomije predlaže Vladi Crne Gore da ne prihvati Predlog rezolucije o načinu valorizacije elektro-energetskog potencijala Crne Gore.**

**MINISTARKA**

Dragica Sekulić